

Reglerna för etikprövningen behöver förändras

Åtgärder för att stärka forskares akademiska frihet

Utbildningsminister Mats Persson

17 maj 2023

Tidigare åtgärder för att stärka den akademiska friheten

- Universitetskanslersämbetet har fått i uppdrag att genomföra fallstudier för att analysera universitets och högskolors arbete med att främja en kultur som tillåter fritt kunskapssökande.
- Regeringen har föreslagit att det straffrättsliga skyddet för utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner, bl.a. utbildningspersonal inom högskolan, ska stärkas.

Bakgrund

- Etikprövningslagen ska skydda den enskilda människan och människovärdet vid forskning.
- Etiklagstiftningen skärptes 2020.
- Det fanns konkret kritik mot lagen när den tidigare regeringen såg över den.

Uppdrag till Etikprövningsmyndigheten

- Nyligen beslutade regeringen om ett nytt uppdrag till Etikprövningsmyndigheten.
- Myndigheten ska kartlägga ansökningar om forskningsprojekt som behandlar vissa typer av känsliga personuppgifter.
- Kartläggningen kommer bli ett viktigt underlag för att bedöma behovet av att införa undantag.

Otydlig praxis för samhällsvetenskap, humaniora och rättsvetenskap

- Tusentals forskare har skrivit under ett uppprop om att se över lagstiftningen.
- Otydlig praxis gör att det finns risk att forskare undviker viss forskning.
- Frågan om undantag restes av remissinstanser i arbetet med lagstiftningen från 2020.

Skärpningar i tillsynen har lett till åtalsanmälningar mot forskare

- Lagen reglerar i dag bland annat en obligatorisk åtalsanmälan vid misstanke om brott.
- ÖNEP har begärt en ändring av paragrafen som reglerar detta i etikprövningslagen.

En utredning ska lägga fram skarpa förslag

- Flera aktörer, bland annat ÖNEP, har påpekat att etikprövningslagen i dag är mycket långtgående och riskerar att hämma ny forskning.
- Ett lagstiftningsarbete behöver därför påbörjas genom att en utredning tillsätts.
- Utredningen kommer tillsättas snarast.

Reglerna för etikprövningen behöver förändras

Åtgärder för att stärka forskares akademiska frihet

